

Mezinárodní právo a mezinárodní soudy

Charta OSN, fungování OSN a Mezinárodní soudní dvůr

20.9.2022

Katedra mezinárodních vztahů a evropských studií

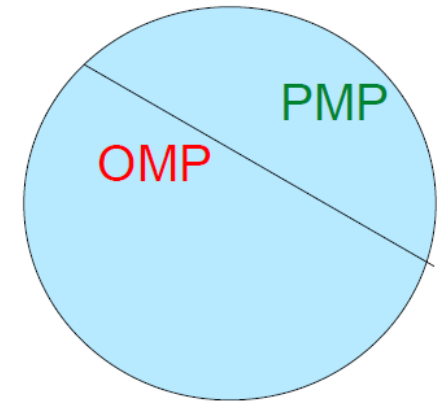

Obsah

- Subjekty MP
- Charta OSN, fungování OSN
- Mezinárodní soudní dvůr
- Praktické příklady

Mezinárodní právo

- Obecné MP (OMP)
 - Základem je mezinárodní obyčej
 - Až na výjimky dispozitivní (lze derogovat)
- Partikulární MP (PMP)
 - Základem mezinárodní smlouva (MS)
 - Státy se sdružují na základě dílčích hodnot
- Zvláštní způsoby interakce OMP a PMP
 - Systematická derogace: autonomní režimy (např. Charta OSN, Evropská unie)
 - Zákaz derogace (*ius cogens*)
 - Smluvní transformace: kodifikace (sepsání dílčí oblasti OMP do MS)

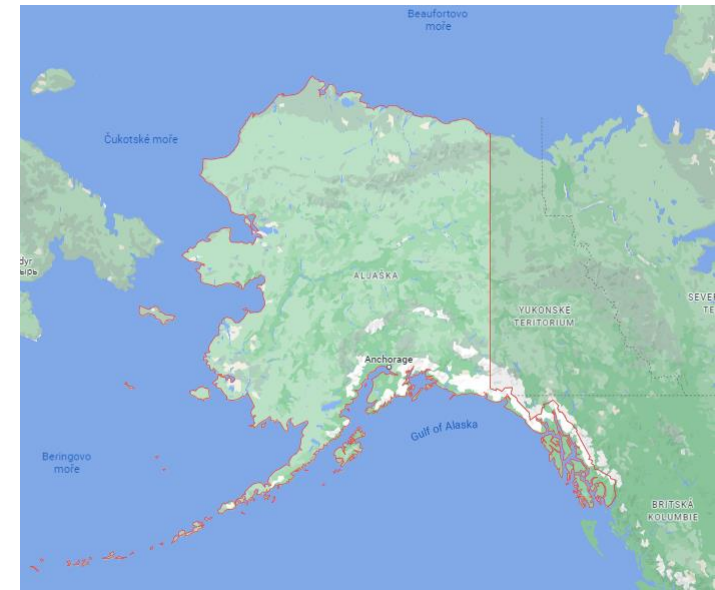

Subjekty MP

- prvotní (původní): státy
 - plná subjektivita
- druhotné (odvozené): mezinárodní organizace (MO)
 - specializovaná subjektivita
- + jednotlivec
 - marginální subjektivita

Státy

- V minulosti *terra nullius*
 - Území způsobilé k přivlastnění cestou prvotní okupace
- V současnosti je prostor již obsazen
 - Není místo pro nové státy mimo území těch současných
 - 193 členských států OSN

Prvky státnosti

- Původ v OMP, rovněž Montevidejská úmluva (1933)
 - Území
 - Obyvatelstvo
 - Státní (veřejná) moc
 - Způsobilost vstupovat do mezinárodních vztahů

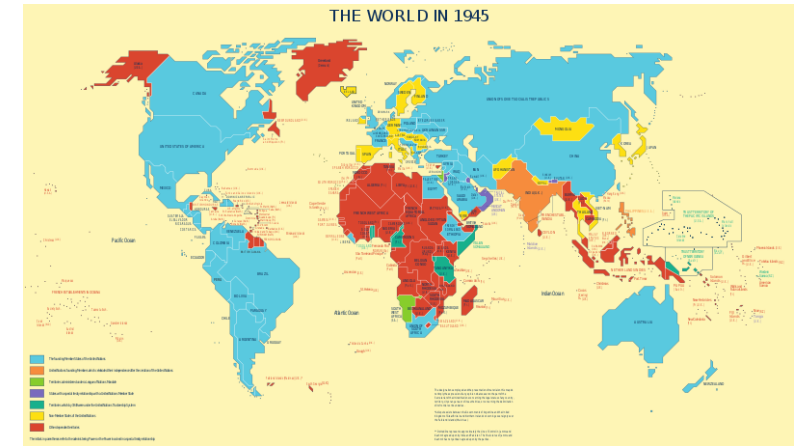

Tzv. loutkové státy

- Povinnost takové státy neuznat
 - vznikly v rozporu s kogentním zákazem použití síly
- Příklady
 - Severokyperská turecká republika (Kypr), podpora Turecka
 - Abcházie, Jižní Osetie (Gruzie), podpora Ruska
 - Podněstří (Moldavsko), podpora Ruska
 - DLR, LLR (Ukrajina), podpora Ruska (Krym anektován)
 - + tzv. Islámský stát nikdy právně nevznikl

Právo na sebeurčení národů

- Jedna je zásad MP
 - Charta OSN
 - Deklarace VS OSN č. 1514 (1960)
- Dekolonizace Afriky
 - Princip *uti possidentis* (respektování stávajících hranic)
- Právo na sebeurčení mimo koloniální kontext
 - nezahrnuje automatické právo na odtržení a na vytvoření vlastního státu
- Argumentace tzv. právem na nápravné odtržení (?)
 - V případě hromadného porušování LP (Kosovo)

Mezinárodní organizace

- MP-subjektivita MO je odvozená od států
 - Např. Rada Evropy (kooperační MO)
- Nadstátní organizace: Evropská unie
 - Integrační MO: nadstátnost (supranacionalita)
- Specializované mezinárodní instituce
 - Např. Mezinárodní trestní soud, Mezinárodní soud pro mořské právo

Jednotlivec

- Marginální subjektivita v MP
 - Především ochrana lidských práv (LP), mezinárodní trestní spravedlnost (trestání zločinů podle MP)

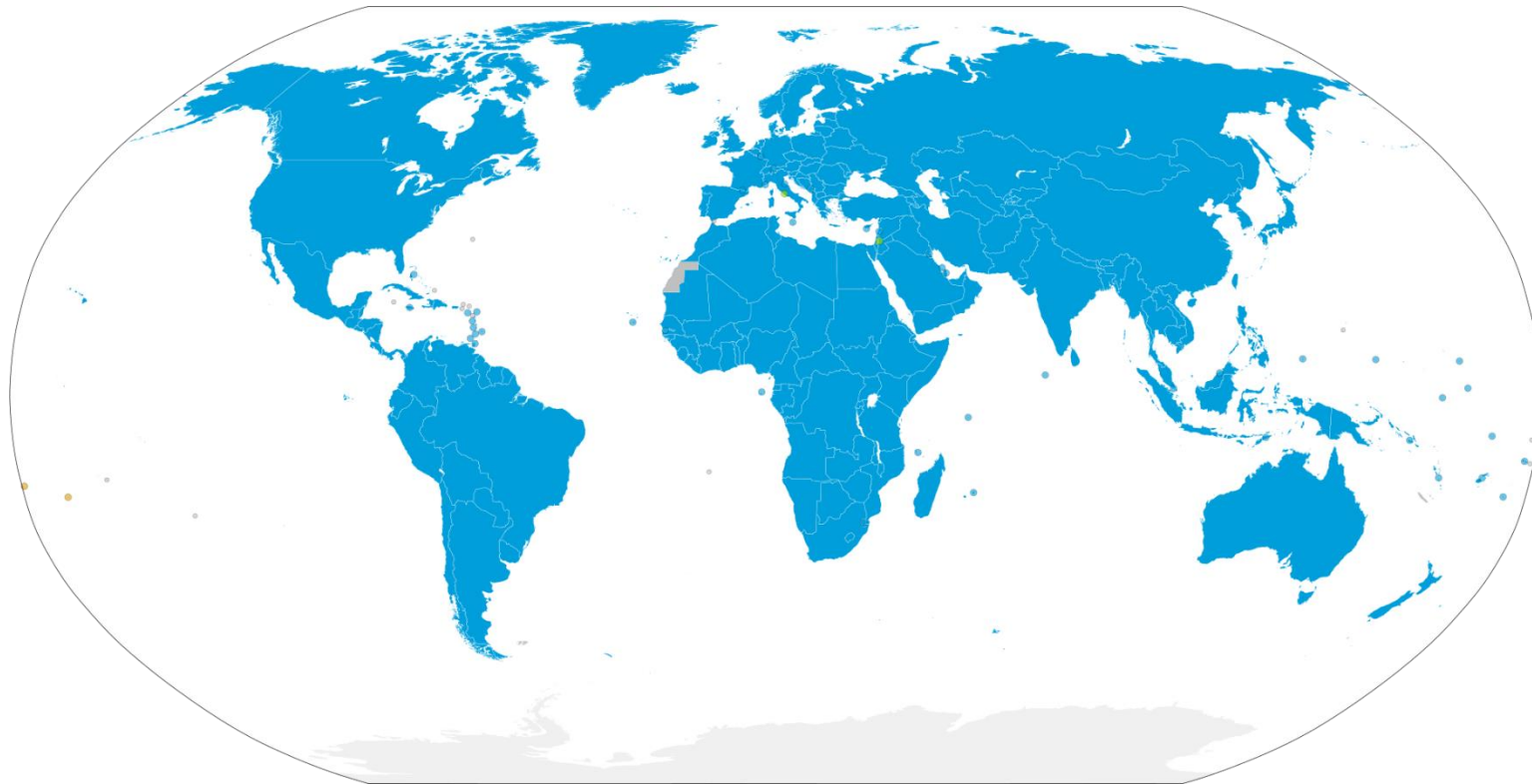
Subjekty MP

Subjects of International Law: <https://www.youtube.com/watch?v=Qrim5NkBbW0>

Charta OSN

- Přijata 1945
- Součástí je statut Mezinárodního soudního dvora
- Dnes 193 členských států

Charta OSN

- Preambule

*...prohlásit znovu svou víru v základní **lidská práva**, v **důstojnost** a hodnotu lidské osobnosti, v **rovná práva** mužů i žen a **národů velkých i malých**...*

- Cíle Organizace spojených národů (čl. 1)

*1. udržovat **mezinárodní mír a bezpečnost** a za tím účelem konat účinná kolektivní opatření, aby se předešlo a odstranilo ohrožení míru a byly potlačeny útočné činy nebo jiná porušení míru*

*2. rozvíjet **přátelské vztahy mezi národy** založené na úctě k zásadě rovnoprávnosti a sebeurčení národů, a činit jiná vhodná opatření k posílení světového míru*

Charta OSN

– Zásady OSN (čl. 2)

- Zásada svrchované rovnosti

- Zásada mírového urovnání sporů

- Zásada nepoužití síly (čl. 2 odst. 4.)

*Všichni členové **se vystříhají** ve svých mezinárodních stycích **hrozby silou nebo použití síly** jak proti územní celistvosti nebo politické nezávislosti kteréhokoli státu, tak jakýmkoli jiným způsobem neslučitelným s cíli Organizace spojených národů.*

- Zásady působí i na nečleny OSN (čl. 2 odst. 6)

Organizace zajistí, aby státy, které nejsou jejími členy, jednaly podle těchto zásad, pokud to bude nutné k udržení mezinárodního míru a bezpečnosti.

Charta OSN

- Přijetí nových členů
 - Rozhoduje VS na doporučení RB
- Orgány
 - **Valné shromáždění**
 - Každý člen má 1 hlas
 - Rozhodování prostou většinou, o důležitých otázkách dvoutřetinovou většinou (čl. 18. odst. 2)
 - **Rada bezpečnosti**
 - 15 členů, 5 stálých členů (veto)
 - Rozhoduje většinou devíti hlasů včetně stálých členů (praxe: absence veta)
 - Rozhodování RB je právně závazné (čl. 25)
 - Hospodářská a sociální rada (ECOSOC)
 - Poručenská rada
 - **Mezinárodní soudní dvůr**
 - Sekretariát

Charta OSN

Kapitola VII: Akce při ohrožení míru, porušení míru a činech útočných

- RB určí, zda došlo k ohrožení míru, porušení míru nebo útočnému činu, a doporučí nebo rozhodne o opatřeních k udržení nebo obnovení mezinárodního míru a bezpečnosti (čl. 39)
- Sankce RB
 - 1. Nevojenské (čl. 41)
 - 2. Vojenské (čl. 42)

Příklad: Libye 2011

Protection of civilians

4. *Authorizes* Member States that have notified the Secretary-General, acting nationally or through regional organizations or arrangements, and acting in cooperation with the Secretary-General, to take **all necessary measures**, notwithstanding paragraph 9 of resolution 1970 (2011), to protect civilians and civilian populated areas under threat of attack in the Libyan Arab Jamahiriya, including Benghazi, while excluding a foreign occupation force of any form on any part of Libyan territory, and *requests* the Member States concerned to inform the Secretary-General immediately of the measures they take pursuant to the authorization conferred by this paragraph which shall be immediately reported to the Security Council;

5. *Recognizes* the important role of the League of Arab States in matters relating to the maintenance of international peace and security in the region, and bearing in mind Chapter VIII of the Charter of the United Nations, requests the Member States of the League of Arab States to cooperate with other Member States in the implementation of paragraph 4;

No Fly Zone

6. *Decides* to establish a ban on all flights in the airspace of the Libyan Arab Jamahiriya in order to help protect civilians;

7. *Decides further* that the ban imposed by paragraph 6 shall not apply to flights whose sole purpose is humanitarian, such as delivering or facilitating the delivery of assistance, including medical supplies, food, humanitarian workers and related assistance, or evacuating foreign nationals from the Libyan Arab Jamahiriya, nor shall it apply to flights authorised by paragraphs 4 or 8, nor other flights which are deemed necessary by States acting under the authorisation conferred in paragraph 8 to be for the benefit of the Libyan people, and that these flights shall be coordinated with any mechanism established under paragraph 8;

8. *Authorizes* Member States that have notified the Secretary-General and the Secretary-General of the League of Arab States, acting nationally or through regional organizations or arrangements, to take **all necessary measures** to enforce compliance with the ban on flights imposed by paragraph 6 above, as necessary, and *requests* the States concerned in cooperation with the League of Arab States to coordinate closely with the Secretary General on the measures they are taking to implement this ban, including by establishing an appropriate mechanism for implementing the provisions of paragraphs 6 and 7 above,

Použití síly

<https://www.youtube.com/watch?v=vFFpiVPyMy4&t=3s>

Sebeobrana (č. 51)

- *Žádné ustanovení této Charty **neomezuje, v případě ozbrojeného útoku** na některého člena Organizace spojených národů, **přírozené právo na individuální nebo kolektivní sebeobranu**, dokud Rada bezpečnosti neučiní opatření k udržení mezinárodního míru a bezpečnosti. ...*
- Oznámení RB
- RB stále může podniknout akci k obnovení mezinárodního míru a bezpečnosti

Sebeobrana

<https://www.youtube.com/watch?v=cq9tX630MtY>

Konflikt Charty OSN a jiné MS

*V případě **rozporu** mezi závazky členů Organizace podle této Charty a jejich závazky podle kterékoli **jiné mezinárodní dohody**, mají **přednost závazky podle této Charty**. (č. 103)*

Mezinárodní soudní dvůr

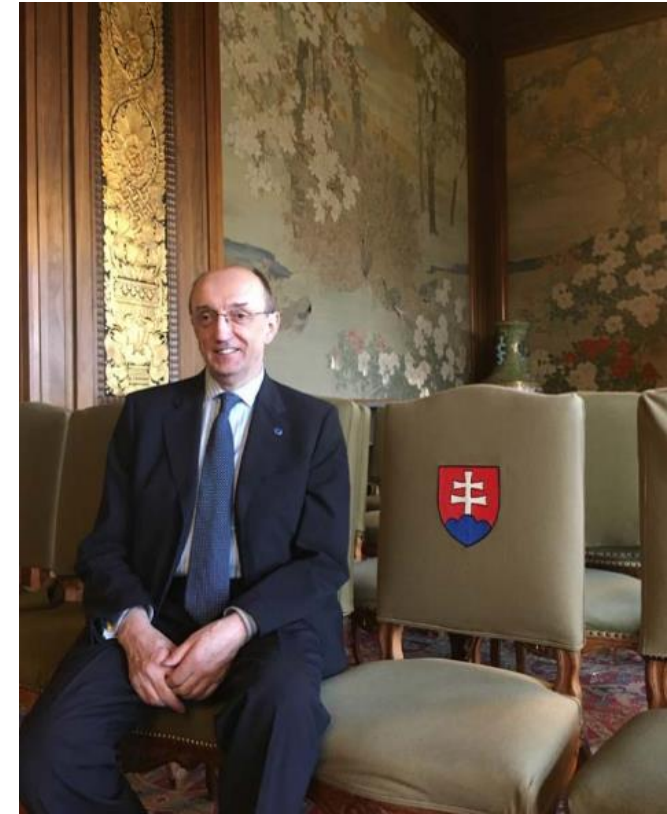
Mezinárodní soudní dvůr

- Hlavní soudní orgán OSN, sídlo v Haagu
 - Zřízen Chartou OSN (Statut MSD)
- Rozhodování **sporů mezi státy**
 - Právně závazné (rozsudky)
 - Avšak oba státy musí souhlasit s postoupením sporu MSD
- Poradní posudky
 - Nejsou právně závazné

Mezinárodní soudní dvůr

- Navázal na Stálý dvůr mezinárodní spravedlnosti (1921-1939)
- 15 soudců
 - Volí VS a RB na devět let
 - Rozhovor se slovenským soudcem Petrem Tomkou [zde](#)

Sporná řízení

- Právomoc MSD je fakultativní
 - Ad hoc ujednání
 - Opční prohlášení do budoucna (čl. 36 odst. 2)
- Části řízení
 - Písemné
 - Ústní
- Výkon rozsudků
 - Strana se může v případě nesplnění obrátit na RB, která může doporučit nebo rozhodnout o opatřeních (č. 94 odst. 2)
 - RB ale není obecný exekuční orgán, jedná if nebezpečí pro mezinárodní mír a bezpečnost

Sporná řízení

<https://www.youtube.com/watch?v=CwpQEVJPR0w>

<https://www.youtube.com/watch?v=qnsgh3au1LE>

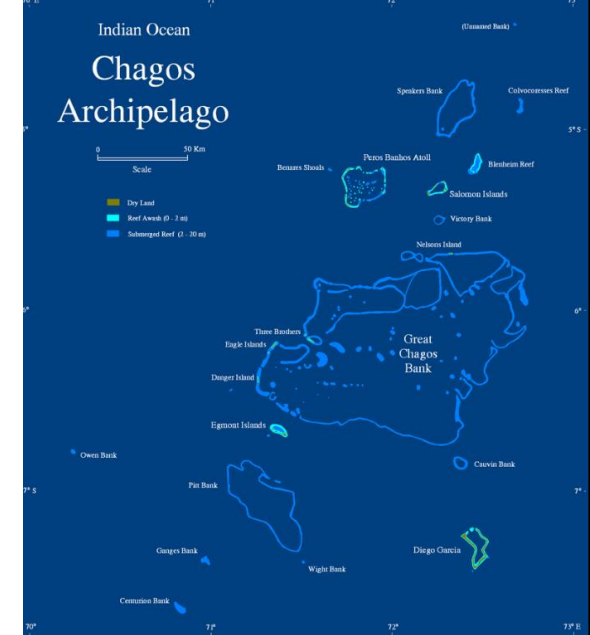
<https://www.youtube.com/watch?v=4zVVIUKWyag>

https://www.youtube.com/watch?v=MJvFqO_nvEA

Poradní posudky

- Požádat může VS, RB a několik dalších orgánů
- Nejsou právně závazné
 - Ale faktická autorita

<https://www.youtube.com/watch?v=af9VpjyhOJY>

Příklad posudku: Chagoské ostrovy

<https://www.youtube.com/watch?v=DD2gKr5Non8>

<https://www.youtube.com/watch?v=Qx3MRyBlj4U>

Prameny mezinárodního práva

– Čl. 38 Statutu MSD

- *Dvůr, jehož úkolem je rozhodovat podle mezinárodního práva spory, které jsou mu předloženy, aplikuje*
- *a) **mezinárodní úmluvy**, ať obecné či partikulární, stanovící pravidla výslovně uznaná státy ve sporu;*
- *b) **mezinárodní obyčej**, jakožto důkaz obecné praxe uznávané za právo;*
- *c) **obecné zásady právní** uznávané civilizovanými národy;*
- *d) s výhradou ustanovení článku 59 soudní rozhodnutí a **učení nej kvalifikovanějších znalců** veřejného práva různých národů jakožto podpůrný prostředek k určování právních pravidel.*

Souhrn

– Subjekty MP

- Státy (původní)
- MO (odvozené)
- Jednotlivci (marginální)

– Charta OSN

- Zásada nepoužití síly
- Akce Rady bezpečnosti: nevojenské x vojenské
- Sebeobrana

– Mezinárodní soudní dvůr

- Jurisdikce fakultativní
- Rozsudky právně závazné
- Poradní posudky nezávazné

MUNI
FSS

Děkuji Vám za pozornost

Jan Lhotský